

આધુનિક શસ્ત્રો એ અસરકારક પોલિસ દળનો મુખ્ય આધાર છે. પોલિસ માટે પૂરતાં આધુનિક શસ્ત્રો વગર કાયદો અને વ્યવસ્થા કાર્યો પર ધ્યાન આપવાનું અને અસરકારક રીતે કામગીરી કરવાનું શક્ય નથી. આધુનિક શસ્ત્રોની પૂરતી સંખ્યાની અપ્રાપ્યતા પોલિસ દળની તાત્કાલિક કામગીરીની ક્ષમતા નોંધપાત્ર રીતે નબળી પાડશે.

૧.૧.૧૧.૨ પોલિસ વિભાગમાં દારૂગોળાની અછત

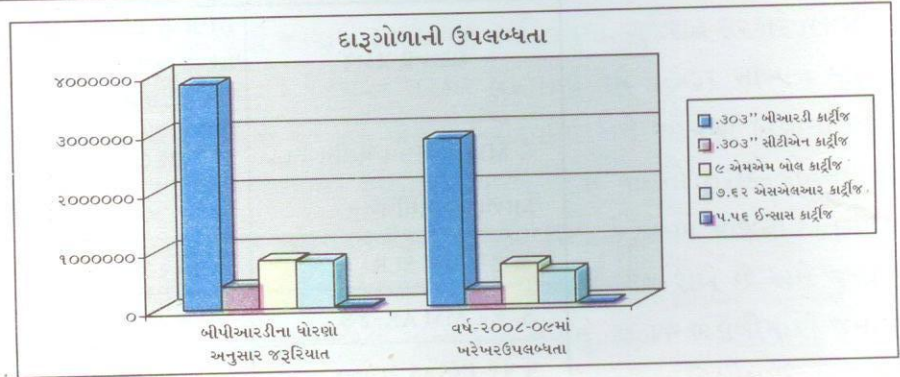
દારૂગોળાની અછત ૧૭ અને ૧૦૦ ટકા વચ્ચેની રહેલ હતી.

ફાયર-પાવર તરીકે શસ્ત્રોમાં વાપરવા માટે, તાલીમ માટે અને નિયમિત મલાવરા માટે પૂરતો દારૂગોળો એ એક અનિવાર્ય જરૂરિયાત છે. ઓડિટે તેનાં અવલોકનમાં નોંધ્યું કે ટેબલ-૫ માં બતાવ્યા મુજબ દારૂગોળાની મોટી અછતો હતી.

ટેબલ-૫

૩૧ માર્ચ ૨૦૦૮ ના રોજ દારૂગોળાની અછત

દારૂગોળાનો પ્રકાર	BPR & D ના ધોરણો મુજબની જરૂરિયાત	૨૦૦૮-૦૮ના વર્ષમાં ખરેખર પ્રાપ્યતા	અછત	અછતની ટકાવારી
.૩૦૩" BDR કાર્ટ્રીજ	૩૮૪૫૪૪૦	૨૮૪૨૩૪૬	૧૦૦૩૦૮૪	૨૬
.૩૦૩" CTN કાર્ટ્રીજ	૩૮૮૩૦૦	૨૬૪૨૫૨	૧૨૪૦૪૮	૩૨
૯ મી.મી. બોલ કાર્ટ્રીજ	૮૨૮૬૪૮	૬૯૧૮૫૪	૧૩૬૭૯૪	૧૭
૭.૬૨ SLR કાર્ટ્રીજ	૮૦૧૧૮૦	૫૫૧૦૬૬	૨૫૦૧૧૪	૩૧
૫.૫૬ INSAS કાર્ટ્રીજ	૨૦૦૦૦૦	૦	૨૦૦૦૦૦	૧૦૦

ઉપરોક્ત ટેબલ એવું દર્શાવે છે કે, દારૂગોળાની અછત ૧૭ ટકા (૯ MM બોલ કાર્ટ્રીજ) અને ૧૦૦ ટકા (૫.૫૬ INSAS કાર્ટ્રીજ) વચ્ચેની રહેલ હતી.

✓
૬૪ કર્મીઓની મંજૂર
થયેલ તાદાત સામે
ત્રાસવાદ વિરોધી દળમાં
વાસ્તવિક સ્વરૂપે ૩૯
કર્મીઓ (૬૧ ટકા) હતાં.

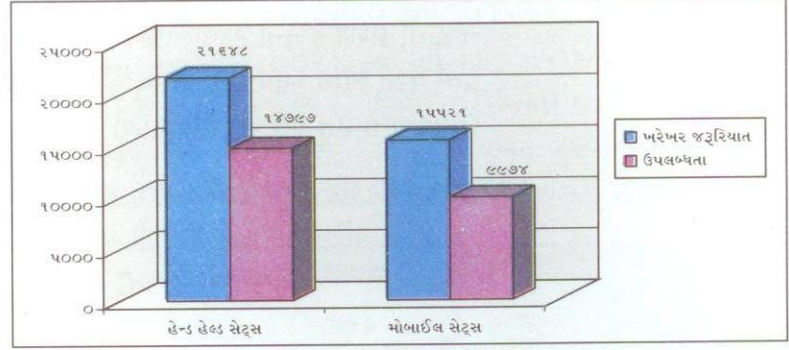
૧.૧.૧૧.૪ ત્રાસવાદી-વિરોધી દળ (ATS)ની કામગીરી

વર્ષ ૧૯૯૩માં, ત્રાસવાદી સંગઠનો તરફથી આંતરીક સલામતી સામે વધતી ધમકીનો સામનો કરવા ATS ની રચના કરવામાં આવેલ હતી. તેમાં ૬૪ પોલિસ-કર્મીઓનાં ગણની તાદાત મંજૂર થયેલ છે. તેમ છતાં, દફતરોની ચકાસણી દરમ્યાન એવું ફલિત થયું કે કર્મીઓની વિવિધ જગ્યા (શ્રેણી)ઓમાં આઠ અને ૧૦૦ ટકાની (જાન્યુઆરી, ૨૦૦૯) વચ્ચે અછત ટેબલ-૬માં બતાવ્યા મુજબ રહેલ હતી.

૧૦ કમિશનર ઓફ પોલિસ (સીપી)-અમદાવાદ, દાહોદ, ગોધરા, જામનગર, કચ્છ-ભૂજ, પોરબંદર, રાજકોટ (ગ્રામ્ય), સુરત (ગ્રામ્ય)

૧.૧.૧૨.૨ સંદેશાવ્યવહાર સાધનોની અછત

પોલિસ આંતર-જિલ્લા સંદેશાવ્યવહાર માટે મુખ્યત્વે (VHF) હેન્ડ હેલ્ડ (HH) અને મોબાઈલ સેટ્સનો ઉપયોગ કરે છે. ADGP, સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ માહિતીમાં એવું ખૂલ્યું કે તા. ૩૧ માર્ચ, ૨૦૦૮ના રોજ નીચેના ગ્રાફમાં બતાવ્યા મુજબ ગુજરાત પોલિસને સાધનોની બહુ મોટી (HH સેટ્સના ૩૨ ટકા અને મોબાઈલ સેટ્સનાં ૩૬ ટકા) અછત હતી.

ગુજરાત સરકારે પ્રત્યુત્તર આપ્યો (જુલાઈ ૨૦૦૮) કે આંતર જિલ્લા પોલિસ સંદેશાવ્યવહાર માટે મુખ્ય સાધન તરીકે હેન્ડ હેલ્ડ અને મોબાઈલ સેટ્સનો ઉપયોગ કરાતો હતો. વર્ષ ૨૦૦૧-૨૦૦૮ દરમિયાન, ૪૬૦૩ VHF મોબાઈલ સેટ્સ અને ૩૩૫૧ VHF હેન્ડ હેલ્ડ સેટ્સ મેળવવામાં આવેલ હતાં. એવું પણ જણાવવામાં આવેલ કે ગુજરાત સરકારે VHF સંદેશાવ્યવહારને સલામત અને વિશ્વાસપાત્ર સાધન તરીકે ડિજિટલ રેડીયો ટ્રન્કીંગ સિસ્ટમમાં રૂપાંતર કરવા આયોજન કર્યું હતું.

તેમ છતાં, હકીકત એ જ રહે છે કે પ્રાપ્ય સાધનો જરૂરિયાત કરતાં પ્રમાણમાં ઘણાં જ ઓછાં હતાં. સંદેશાવ્યવહાર સાધનોની અછતનું પરિણામ, પોલિસ વિભાગનાં જુદાં જુદાં એકમો વચ્ચે સંકલનના અભાવમાં પરિણમ્યું હતું અને જરૂરિયાતનાં સમયે નબળા પ્રતિસાદ તરફ દોરી ગયેલ હતું.

૧.૧.૧૨.૩ ગ્લોબલ પોઝિશનીંગ સિસ્ટમ (GPS) આધારિત ઓટોમેટીક વ્હીકલ લોકેટર સિસ્ટમ (AVLS) નો બિનઅમલ

ગ્લોબલ પોઝિશનીંગ સિસ્ટમ (GPS) આધારિત ઓટોમેટીક વ્હીકલ લોકેટર સિસ્ટમમાં (AVLS) એક એવાં ઉત્કૃષ્ટ કેન્દ્રિય નિયંત્રણ કક્ષની કલ્પના કરવામાં આવેલી કે જેમાં રોનમાં ફરતાં દરેક વાહનની દેખરેખ, એક સાથે ભેગા થયેલ વાહનવ્યવહારની અસરકારક રીતે દેખરેખ તથા ગુન્હાક્રીય હરકતો પર નજર સુવિધાઓ હોય, આ સિસ્ટમ હેઠળ કન્ટ્રોલ રૂમને રોનમાં ફરતાં વાહનને સંકટ સ્થળે તાત્કાલિક સૂચના આપવાનો હેતુ હતો આ માટે જરૂરી સોફ્ટવેર અને હાર્ડવેર માટે ખરીદવા માટે AAP (૨૦૦૫-૦૬) અન્વયે રૂ. ૨૦ લાખની રકમ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. આ સિસ્ટમ માટે જ્યોગ્રાફીક ઈન્ફર્મેશન સિસ્ટમ (GIS) એટલે કે શહેરોના ડિજિટલ નકશા તૈયાર કરવાનાં હતા. DG & IGP દ્વારા સરવે ઓફ ઈન્ડિયા (SOI), દહેરાદૂનને રૂ. ૨૦ લાખની રકમ ચાર શહેરો જેવાં કે અમદાવાદ, રાજકોટ, સુરત અને વડોદરાનાં ડિજિટલ નકશા તૈયાર કરવા માટે આપવામાં આવેલ હતી (માર્ચ-૨૦૦૬). તેમ છતાં, SOI આજ દિવસ (જુલાઈ ૨૦૦૮) સુધી શહેરોનાં ડિજિટલ નકશા પૂરા પાડવામાં નિષ્ફળ રહ્યું હતું. DG & IGPની કચેરીએ પ્રત્યુત્તરમાં જણાવ્યું (જુલાઈ ૨૦૦૮) કે SOI પાસેથી સુરત, વડોદરા, અમદાવાદ અને રાજકોટનાં નકશા મેળવવા માટે નિયમિત ફોલો-અપ કાર્યવાહી થઈ રહી છે.

ત્રણ વર્ષનો સમય વીતી જવા પછી પણ, SOI ને રૂ. ૨૦ લાખનું શરૂઆતમાં ચૂકવણું કર્યા બાદ પ્રોજેક્ટ અમલી બનેલ નથી. ગુજરાત સરકારે SOIનું નાણાં આપતી વખતે ડીજીટલ નકશા પૂરા પાડવા અંગે કોઈ નિશ્ચિત સમય અંગે કોઈ સમજૂતી કરેલ ન હતી. આમ અત્યંત જરૂરી એવી ડીજીટલ નકશા પૂરાં પાડવા માટેનો સમય નિશ્ચિત કરવામાં અસફળતાને પરિણામે પ્રોજેક્ટ AVLS પૂરો થઈ શક્યો નહી, નહી તો કટોકટીનાં કિસ્સાઓમાં પોલિસ પ્રતિસાદ આપવા સમર્થ રહી હોત.

૧.૧.૧૨.૪ સંદેશાવ્યવહાર વિભાગમાં ટેકનિકલ માનવશક્તિની તીવ્ર અછત

સંદેશાવ્યવહાર પદ્ધતિનાં સુચારુ સંચાલન માટે, પૂરતી, કુશળ અને તાલિમ લીધેલ માનવશક્તિની અનિવાર્ય જરૂરિયાત હતી. સંબંધીત દફતરોની તપાસણીમાં અવું ખૂલ્યું કે ટેબલ-૮માં બતાવ્યા મુજબ પોલિસ વિભાગનાં સંદેશાવ્યવહાર વિંગમાં માર્ચ ૨૦૦૮ની સ્થિતિએ માનવશક્તિની તીવ્ર અછત હતી.

ટેબલ-૮

સંદેશાવ્યવહાર વિંગમાં મંજૂર થયેલ વાસ્તવિક તાદાત

જગ્યાનું નામ	મંજૂર થયેલ તાદાત	ખરેખર તાદાત	અછત	ટકાવારી
પોલિસ વાયરલેસ ઈન્સ્પેક્ટર (PWI)	૩૨	૦૨	૩૦	૯૪
પોલિસ વાયરલેસ સબ ઈન્સ્પેક્ટર (PWSI)	૩૬૩	૨૦૪	૧૫૯	૪૪
રેડિયો ઓપરેટર (RO)	૩૪૯	૩૦૯	૪૦	૧૧
રેડિયો ટેકનિશ્યન (RT)	૧૦૧	૯૭	૪	૪

પોલિસ વાયરલેસ ઈન્સ્પેક્ટરના કિસ્સામાં ૯૪ ટકા અને રેડિયો ટેકનિશ્યનનાં કિસ્સામાં ચાર ટકા વચ્ચેની તંગી રહેલ હતી. વિભાગે એ કબૂલતાં જણાવ્યું (જુલાઈ ૨૦૦૯) કે સંદેશાવ્યવહાર પદ્ધતિનાં સુચારુ સંચાલન માટે કુશળ અને તાલિમ પામેલ માનવશક્તિની અનિવાર્ય જરૂરીયાત હતી અને જણાવ્યું કે વાયરલેસ ઈન્સ્પેક્ટર્સની જગ્યાની અછત બઢતી દ્વારા ભરવાની હતી. તેમ છતાં, કોર્ટેનાં મામલાઓ અનિર્ણિત હોવાને લીધે બઢતી પ્રક્રિયા અટકી ગયેલ હતી. તેમજ પોલિસ વાયરલેસ સબઈન્સ્પેક્ટર અને અન્ય જગ્યાઓની અછતો માટે ભરતી પ્રક્રિયા પ્રગતિમાં છે.

૧.૧.૧૩ સાધન-સરંજામ

૧.૧.૧૩.૧ પ્રદૂષણ-માપક સાધનોની ખરીદીમાં ખામીયુક્ત આયોજન

ભારત સરકારે (GOI) વર્ષ ૨૦૦૫-૦૬ માટેનાં વાર્ષિક આયોજનમાં રસ્તા પર દોડતાં જાહેર વાહનો દ્વારા છોડવામાં આવતાં પ્રદૂષણનું પ્રમાણ માપવા માટે પ્રદૂષણ માપક સાધનો (રૂ. ૩૦ લાખ) મંજૂર કર્યા હતા. DG & IGP કચેરીએ રૂ. ૨૯.૯૮ લાખની રકમનાં પ્રદૂષણ

ઓડિટ તપાસણીમાં એવી હકીકત બહાર આવી હતી કે ૫૦ વાહનોમાંથી ફક્ત ૧૦ વાહનો જ PCR વાન તરીકે, ફાળવી અને ૩૦ વાહનો વિવિધ પોલિસ એકમોને આપવામાં આવ્યા હતા અને ૧૦ વાહનની કોઈને ફાળવણી કરેલ ન હતી. બધાં જ વાહનો PCR વાન તરીકે ન વાપરવા અંગેનાં કારણો આપવામાં આવેલ ન હતાં. ગુજરાત સરકાર દ્વારા CCTV માંથી PCR ની કરેલ ફેરબદલી અયોગ્ય હતી કારણકે ભારત સરકાર (GOI) ની સૂચનાઓ, તેની પૂર્વ મંજૂરી વગર આવા ફેરફારને પ્રતિબંધિત કરે છે પરંતુ ફેરફાર માટેનાં કોઈ જ કારણો આપવામાં આવ્યા ન હતા.

૧.૧.૧૪.૩ ડિજિટલ રેડિયો ટ્રાન્કીંગ સિસ્ટમ ખરીદવામાં અસાધારણ વિલંબ

અમદાવાદ શહેરના સંદેશાવ્યવહારનાં માળખાંને ડિજિટલ રેડિયો ટ્રાન્કીંગ આધારીત TETRA સીસ્ટમથી સુસજ્જ કરવા માટે ભારત સરકારે ૨૦૦૬-૦૭નાં વાર્ષિક આયોજન હેઠળ રૂ. ૧૨ લાખ અને ૨૦૦૭-૦૮નાં વાર્ષિક આયોજન હેઠળ રૂ. ૬.૫ કરોડ મંજૂર કરેલ હતા. તેમજ ૨૦૦૬-૦૮ના સમયગાળા માટે અન્ય સંદેશાવ્યવહારની સાધનસામગ્રી^{૨૦} (કે જે TETRA સીસ્ટમને સંબંધિત હતી) માટે રૂ. ૩.૩૯ કરોડ મંજૂર કર્યા હતા. આમ આ યોજના હેઠળ કુલ રૂ. ૧૦.૦૧ કરોડની રકમ ગણતરીમાં લેવાયેલ હતી. આ સીસ્ટમ માટેની ખરીદી માટે ટેકનિકલ બિડ્ડ મંગાવવામાં આવેલ (ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૮) અને ફક્ત એક જ કંપની^{૨૧} આ ટેકનિકલ બિડમાં લાયક ઠરેલ હતી. ટેકનિકલ બિડ માર્ચથી ડિસેમ્બર ૨૦૦૮ સુધી ચકાસણી હેઠળ હતી. યોજનાનાં વ્યાપારિક (કોમર્શીયલ) બિડ્ડ ખોલવામાં આવ્યા (ડિસેમ્બર ૨૦૦૮) અને બાબતને સેક્ટરીયટ પરચેઝ કમિટી (SPC) ને સોંપવામાં આવેલ (જાન્યુઆરી ૨૦૦૯). આ બાબતે જુલાઈ, ૨૦૦૯ સુધી અંતિમ નિર્ણય લેવાયેલ ન હતો. ગુજરાત સરકારે આ વિલંબનો સ્વીકાર કરી (જુલાઈ ૨૦૦૯) જણાવ્યું કે આ બાબતનો નિર્ણય SPC માં લેવાવો બાકી હતો. આ રીતે, ડિજિટલ રેડિયો સિસ્ટમ દ્વારા એક વિશ્વાસપાત્ર સંદેશાવ્યવહાર પદ્ધતિને સ્થાપિત કરવા માટેનો હેતુ, ત્રણ વર્ષ પસાર થઈ જવા છતાં અને રૂ. ૧૦.૦૧ કરોડ જેવાં ભંડોળોની સુપ્રાપ્તતા છતાં સિધ્ધ ન થઈ શક્યો.

૧.૧.૧૪.૪ વેરાયેબલ સિગ્નલ મેસેજિંગ (VSM) સિસ્ટમની સ્થાપના ન થવી

VSMs એવી સાધનરચના છે કે જેમાં ટ્રાફિક નિયંત્રણ માટેનાં પ્રોગ્રામ થઈ શકે છે અને જે શહેરનાં વ્યુહાત્મક રીતે અગત્યનાં સ્થાનો પર ઊભા કરેલાં બોર્ડ્સ પર સંદેશાઓ પ્રસારિત કરે છે. તેનો ઉપયોગ ટ્રાફિક ભીડ થવા અંગેની, હવામાન, ટ્રાફિક માર્ગો, ગતિ નિયંત્રણો, આપત્તિ વ્યવસ્થાપન ચેતવણીઓ, સામાજિક સંદેશાઓ વિ. માહિતીઓ પૂરી પાડવામાં થાય છે. VSM સિસ્ટમ ખરીદી માટે વર્ષ ૨૦૦૭-૦૮ના AAP માં રૂ. ૧.૩૦ કરોડની રકમ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. આ સિસ્ટમ સ્થાપવા માટે જરૂરી આંતરમાળખું (સિસ્ટમ ફીટ કરવા માટેનું લોખંડનું ચોકઠું) ઊભું કરવું જરૂરી હતું. ઓડિટ તપાસણીમાં એવું ફલિત થયું કે આ આંતરમાળખું ઊભું કરવા માટે CP, અમદાવાદ દ્વારા કોઈ જ તૈયારી થઈ ન હતી. જોઈન્ટ કમિશનર ઓફ પોલિસે (ટ્રાફિક) એવું સૂચન કર્યું (ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૯) કે સ્ટ્રક્ચર્સ ઊભાં કરવા માટે અમદાવાદ અર્બન ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી અથવા અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની મદદ લેવી જોઈએ. સિસ્ટમ ૨૦૦૭-૦૮નાં વર્ષમાં ખરીદ કરી શકાયેલ નહીં જેથી ગ્રાન્ટ ૨૦૦૮-૦૯ના વર્ષ માટે પુનઃમાન્ય કરવામાં આવી. આમ છતાં સિસ્ટમ ૨૦૦૮-૦૯ના વર્ષમાં પણ ખરીદ કરી શકાયેલ નહીં, કારણ કે માર્ચ ૨૦૦૯ સુધીમાં SPC ની બેઠક મળેલ ન હતી. કમિશનર ઓફ પોલિસે પ્રત્યુત્તરમાં જણાવ્યું (જુલાઈ ૨૦૦૯) કે

૨૦ મેનપેક્સ (રૂ. ૪૦ લાખ) સ્ટેટીક વાયરલેસ સેટ્સ (રૂ. ૩૯ લાખ) વર્ષ ૨૦૦૬-૦૭માં ટ્રાફિક હેલ્થ લાઈન (AVLS) રૂ. ૧.૪૦ કરોડ વર્ષ ૨૦૦૭-૦૮માં, UHF હેન્ડ હેલ્થ ડ્રાન્સરિસિવર રૂ. ૧.૨૦ કરોડ
૨૧ મેસર્સ થન્ડરબર્ડ ઈન્સ્ટ્રીઝ (ઈન્ડિયા) પ્રા. લિ.